

Tutú iña ña Hébreu

Kaka'an Xúva ko kuēnta iña I'xá ña

¹ Ntuvi tsikán ne, dōó ki'in ito kākā'an Xúva ko ni ñata kō. Dōó ki'in nuū í kaka'an ñá kuenta iña ñá ka'an náa ña. ² Ntá tsi ntuvi sá'á ne, kaka'an ñá kuenta iña I'xá ña. Tsí kuenta iña I'xá ña de vá'a ña ñuxiví san ne, xé'e ñā é kūvi é un ntí'i iña I'xá ña di. ³ Kūtuni ko tsi dōo kaxi'í nuu ka'nu Xuva kō dá kīni o tsi dōo kaxi'í nuu ka'nu I'xá ña, tsí dadii kue'en tsí ña ni Xuva kō. Kade kú'vē ña é un ntí'í é ió ni tū'ún ña e dōo ntii iní i san. Dā kúvi nakate ña kuétsi kō ne, nákutuví ña diñi kua'a Xuva kō, ña e dōo ka'nu san, e dukún kán.

Xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu I'xá ña é un ntí'í ntí'í ánje san

⁴ I'xá Xuva kō ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu ña e ánje sán ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu tsiñu vií ña é un ntí'í ntí'í ánje san. ⁵ Tsi nté uun ánje san ña ni ká'ān Xúva ko ni ñā:

Divin ne, I'xá ko;

vevii xé'e u é kūtuni ña'a tsí I'xá ko o;

nté ña ní ka'an ni'i ña nté uun ánje san:

Xu'u kúvi ú uva o né,

divin ne, i'xá ko kúvin.

⁶ Ntá tsi dá xee ni'i ña I'xá mii ña ñuxiví a ne, kaka'an ña:

Un ntí'í ntí'í ánje kó ne, na kunuu iní ñá I'xá ko,

ka'an Xúva kō. ⁷ Kuenta iña ánje sán ne, kaka'an tú'un Xuva kō:

Kade Xuva kō é kōo ánje ñā vata kaa tatsín san,

vata kaa ñu'u é ka'xi ntáa ña ntáde tsiñu iña ña,

ka'an. ⁸ Ntá tsi kuenta iña I'xá ña ne, kaka'an ña:

Kadan kû'ven ntii dañu ntuvi, Xuvā ko.
 Vá'ā kue'en koo kadan kú'ven.
⁹ Dōo kakuinima o nuu i é vā'á san ne,
 ña ntío kue'en o nuu i é kīni kaa san.
 Dukuān né, Xuva ko, Xuva mii ō ne,
 é nakaxnúu ña o
 e díi ka naxnuu dínī ñá nima o é ūn ntíí ntíí ta'an o,
 ka'an ña. ¹⁰ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:
 Divīn, Tó'ō, nté dī'na den kú'ven ñuxiví san ne,
 mii ntā'a o den vá'an e dukún kán di.
¹¹ Xée ntūvi é ntí'i nuu i tsíkān,
 ntá tsi divīn né, kutūvín ntii dañu ntūvi.
 Un ntíí ntíí nuu i tsikán ne,
 kuata vatā ó kakuata dōo.
¹² Naka'nun vāta kaa du'nu.
 Nadaman vatā ó kanadama o dōo ko.
 Ntá tsi divīn ne, ñá kánadaman kue'en tsin.
 Ntuvi iña ó ne, ña ntí'i kuē'en tsi,
 ka'an Xúva ko ni I'xā ña. ¹³ Nté uun ánjē ña ni ká'an
 Xuva ko ni ñā:
 Kutūvín diñi kua'a ko é kadā kú'ven
 da nté kūvi vií u nī ña ntaínchu'vi o.
 Ñá te kuan ō ni ká'an ña nī ánjē san. ¹⁴ Tsí da
 xōó ka ánjē sán ne, ña ntáde tsiñu iña Xuva ko. Tsí
 kataxnuu Xuva kō ánjē san é xntii ña ñā'a san, ña é
 nī'i i é vā'a é nakáku Xuva kō.

2

Uun nuu i e dóo ka'nu é nakáku ō

¹ Dukuān ne, kantio e díi díi ka vii o kuenta tú'ūn
 é kátekú kō. Tē ñā'á ne, xtuvī mii o é kuinti'xe ko un
 sīin vevíi ne, un sīin ká uten. ² Iní ó tsi é nuu é ntaā
 i tú'ūn é kāka'an Xúva ko kuēnta iña ánje ñā kídaā
 ne, ní'i ñā'a é ntō'o ña é ña ni de ntāa ña, é ña ni ide
 ña kuénta. ³ ¿Nté ntu koo é ña ní'i kō é nto'o ko ve,
 tē ña vií o kuēnta tú'ūn e dóo ka'nu san é kāka'an

nté koo nakáku ō? Tō'ó kō ne, di'na ña kaka'an ñá tú'ūn va'á san. Kidáā ne, ntáda ntaa ña'a san ní ko vata ō téku ña é kākā'an Tó'lo kō. ⁴ Ta'xi Xuva kō é kūtuni ko tsi tú'ūn ñá ne, nuu é ntaā i, kuenta iña nuu i e dóo na'nu e éde ña. Dōó ki'in nuū í nañé'e ñá kō ne, tā'xi Espíritū Sántū san e túku e túku nuu i é kūvi vii ó, vatā ó ntio Xuva kō.

Kūvi Jesucristu váta kaa uun ña'a

⁵ Ñá ni xē'é Xuva kō é kadā kū've ánjē san ñuxiví xēé san é kīni ó rkontuvi. ⁶ Ntá tsi ió mí uve na'a tú'un Xuva kō mí kakā'an úun ña'a ni ñā:

¿Nee iñá ntu é ñā'a san,

nee iñá ntu kuvi ña, Xuvā ko, é kanaka'an nto ñā?

¿Nee iñá ntu é ñā'a ñuxiví sa é kānti'í ini nto ña?

⁷ Dē kú'vē ntó ña é dií ka xuvi vií ña e ánjē san uun da'na,

ntá tsi xe'é nto e dóo va'á ña, é kuiko ñu'u o ñā.

⁸ Xé'e ntó é kāda kú'vē ña é un nti'í é ió,

ka'an ña. Dukuān ne, xé'e Xuva kō é kāda kú've ña'a san é un nti'í. Ña túvī nee iña é ña kuvi vií ña ni ī. Ntá tsi veví ne, váta kīni o te kuvi vií ña nī é un nti'í san. ⁹ Ntá tsi ini o Jesús. Xtúví Xuva ko ñā é dií ka xuvi vií ña e ánjē san uun da'na, vata koo é ntó'lo ña doxi'í san. E dóo kuinima Xúva ko kō ne, xé'e ñā é kúví I'xá ña kuenta iña ún nti'í nti'í ña'a. Kidáā ne, xé'e Xuva kō e dóo ka'nu ña, é kodo nuú kue'en ña.

¹⁰ É un nti'í é ió ne, kuenta iña Xuva ko. Divi ñā de kú'vē ña é un nti'í ne, ntio ña é un nti'í nti'í ña'a e kúví i'xá ña xee ña é nī'i ña é vā'á nta'a ña. Dukuān ne, é vā'á, kuinī ña, é ntuvá'a kue'en Cristu, ña é nakáku ko, kuēnta iña i e ntó'lo ña. ¹¹ Tsí un nti'í nti'í o é ntoo xio o iña Xuva kó ne, uun tsi Uva ko nī Cristu, ña é nakaxnúu kō. Dukuān ne, ñá kākuka'an nuu I'xá

Xuva kō é kā'an ña tsí ta'an ña ko, ¹² vatā ó uve na'a kaká'an ña:

Ká'ān ú ni tā'an kó xōo ñá'a nto.

Kata u tsi dóo ka'nu nto mé'ñū ña ntákuinti'xe i san, ka'an ña. ¹³ Xio uve na'a kaka'an xtúku ña:

Kuntee iní ko Xuvā ko,

ka'an ña. Uun ká xtuku kaka'an ña:

I'a tuví u ni ūn ntíí ntíí i'xá ko e tá'xi Xuva kō,

ka'an ña.

¹⁴ Ña'a sán ne, iō kúñu ña, iō niñi ña. Dukuān né, kī'i Jesuu kúñū san ni nñí san di. Dukuān ne, kuvi kuví ña ne, kuvi vií ña nī tó'ō e ña vá'ā san é kāde kú've íñá doxi'í san, ¹⁵ vata koo é kúvi nakáku ña un ntíí ntíí ña'a, ña é ūve tiin dá kaníí ntuvi iña i e ntaú'vī ná doxi'í san. ¹⁶ Nuú é ntaā i tsí ñá te ánjē san ña é vexntíí ñā, tsí tatá Abraán san. ¹⁷ Dukuān ne, vata koo é vií ña sá'ā ne, kantio é ntūvi ña vata tsi ntāa ta'an ña, vata koo é vií ñá dutu ódo nūu, ña é kāntunta'ví ini i ta'an i, ña é kāde ntaa tsíñu Xuva kō. Dukuān ne, kuvi nakate ña kuétsi ñá'a san. ¹⁸ Da xe é mii ñā ntó'o ña e ntío tó'ō e ña vá'ā san é vií ña é kīni kaa ne, vevíí ne, kuvi xntii ña ñá'a, ña é kuān o ntánto'o i di.

3

Dií ka ka'nu Jesuu é Muísee

¹ Dukuān né, ta'an ko e dóo va'á nto nuu Xuva ko, ntō'o é dadíi kána Xuva ko nto nī ko é kuvi o iña ñá, kadā kuení va'ā ntó iña Jesús, ñá vexká'an ni ko iña Xuva ko. Kaka'an o tsi táxnūu nti'xe Xuva ko ñā é vií ñá dutu ódo nūu iña i é un ntí'í e ntákuinti'xe kō. ² Dē ntaa ña é un ntí'í é kāká'an Xúva kō, ña é teé tsiñu ña, vatā o dé ntaa Muísee iní vi'i Xuva kō kídaā. ³ Ntá tsi Jesuú ne, dií dií ka ka'nu ña é Muísee, vatā ó dií dií ka ka'nu ñá kaxntítsí vi'i san é vī'i é

kaxntitsī ña. ⁴ Da nēé ka vi'i é ió ne, ió xoo ñá'a, ña é kāde vá'a. Ntá tsi Xuva kō ne, de vá'a ña é un nti'í é ió. ⁵ Muiseé ne, dē ntaa nti'í ña, vatā ó de ña kade tsiñu e dóo va'á, dā dé tsiñu ña iní vi'i Xuva kō. Dukuān né, kuīnti'xe ña'a san ña dá kakā'an ñá nuu i é ká'an Xúva ko ni ñā rkontuvi. ⁶ Ntá tsi Cristú ne, dē ntaa ñá nī ña ntáduku ntée Xuva ko vatā ó de i'xá san ni ñāvi'i i. Xo'ō né, ñavi'i Xuva kō kúvi o tē ña xtuví mii ō e ntákuinti'xe ko ña, tē dóo diní kō e ntantétu ō é nī'i ko é vā'á nta'a Xuva kō.

Ntoo da'na ña ntáduku ntée Xuva kō

⁷ Dukuān ne, vii nto vatā ó kaka'an Espíritū Sántū san mí ūve na'a tú'un Xuva kō:

Te tēku nto é kāká'án u ni ntō vevii ne,

⁸ ñá ku de do'lo nto vatā o dé ñata ntō dá idé ña du'xen nī ko,

da íto nteé ña ko ñuu itsí kán.

⁹ Ikān né, íto nteé ñata ntō kó,

kuān té uvi díko kuia íni ña un nti'í nti'í nuu i e dóo na'nu é idé u.

¹⁰ Dukuān né, dōo dutsi kuiní ko nī ña tsikán ne,

kaka'án u: “É dōto tsi ntádē kuení ña; ña ntío ña kuntikín ña itsí ko”, ka'án u.

¹¹ Dukuān né, kūdiin ú ni ñā ne,

xé'ē ú xu'ú ko tsi ña kue'e kue'én u é kuntoo da'na ña nī ko,

kuan ō ka'an Xúva kō.

¹² Kōto nto, tá'ān kó, te nté uun nto ña ku ntuká'xi nima nto é ña kii nteé xio nto Xuva kō, ña kantíto san, é ña xtuví mii ntō é kuīnti'xe nto ña. ¹³ Díí díí ka vá'ā ó te nakíí ntó nima ta'an nto utén utén nté koo víí ña, ni dukuan ió ka ntuví, vata koo é ña ntuká'xī nima nto é kanī nta'vi kuétsi san nto.

¹⁴ Tsi ta'xi Xuva kō é kudadí o nī Cristú, tē ña xtuví mii ō é kuīnti'xe ko ña vatā o kuīnti'xe ko ña dī'na, un tsi da nté kuví o.

15 Dukuān ne, kaka'an tú'un Xuva kō:
 Te tēku nto é kākā'an Xúva ko ni ntō vevíí ne,
 ñá ku de do'lo nto vatā o dé ñata ntō
 dá idé ña du'xen ni Xuva kō kídaā,
 kuān ó kaka'an. 16 ¿Xoó ña'a ntu edé ña du'xen ni
 Xuva kō da téku ña é kākā'an ñá ni ñā? ¿Ñā ntu te un
 ntíí ntíí ña'a san, ña nátava Muísee ñuú Egitō san?
 17 ¿Xoó ña'a ntu e dóo dutsi kuiní Xuva ko ni ña ūvi
 díko kuia san? ¿Ñā ntu te ña'á san, ña é edé kuetsí
 ne, xī'i ña ñuu itsí san? 18 ¿Xoó ña'a ntu xé'e Xuva
 ko xū'u ñá ni ñā tsí ña kué'e ña é kuntoo da'na ña
 ni ñā? ¿Ñā ntu te ña'á san, ña é ña ni kuintí'xe i
 san? 19 Dukuān né, kaini o tsí ña ni ní'i ña é kuntoo
 da'na ña ni Xuva kō, tsí ña ni kuintí'xe ña Xuva kō.

4

1 Dukuān né, ñii dukuan ió ka ntuvi é nī'i ko é
 kuntoo da'na o ni Xuva ko vatā o xe'e ña xu'u ñá
 ni ñata kō kídaā ne, koto vá'a nto vata koo é nté
 uun nto ña kunáa nto. 2 Tsí xo'ō ne, ní'i kō e téku
 kō tú'ūn va'á san vata o téku ña tsikan. Ntá tsi ña ni
 idiá'vi tú'ūn va'á san iña ña, tsí ña ni kuintí'xe ña da
 téku ña. 3 Ntá tsi xo'ō e kuínti'xe kō ne, tá'xi Xuva
 kō é kuntoo da'na o ni ñā. Tsí kuan o ka'an Xúva ko
 iña ñá tsikan:
 Kuān koo kuví, vata o xe'é u xu'u ko dá kudiín u ni
 ñā,
 é ña kúntoo da'na ña nī ko,
 ka'an ña. Kuan o ka'an ñá, kuān te ió tu've mí
 kuntoo da'na o ni ñā nté ntūvi da kúvi de kú'vé
 Xuva ko ñūxiví san. 4 Tsi ió mí kākā'an tú'ūn Xuva
 ko iña ntuvi é kuví ū'xé san:
 Ítūví da'na Xuva kō da kúvi un ntíí ntíí tsiñu ña
 ntuvi é kuví ū'xé san,
 ka'an. 5 Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:

Ñá kuntoo da'na ña nī ko,
 ka'an ña. ⁶ Ntá tsi ió ka ntuyi é nī'i ña'a san é
 kuntoo da'na ña ni Xuva kō. Ña'a san, ña é dī'na
 téku i tú'ūn va'á san ne, ñá ni nī'i ña é kuntoo da'na
 ña ni Xuva kō, tsi dé do'o ñā. ⁷ Nāxtuví xtuku Xuva
 ko ūun ká tuku ntuvi. Kuān té e títin kuia ita ntí'xin
 ne, kaka'an xtúku ña kuenta iña Dávíi san é vevii.
 Tsí vatā ó uve na'a kaká'an ña:

Vevíi ne, te tēku nto é kāka'an Xúva ko ni ntō ne,
 ñá ku de do'o ntō,
 ka'an ña. ⁸ Tē dí ni xē'é Josueé san é nī'i ña Israeé
 san é kūntoo da'na ña ñuú Canaán ne, ñá kā'an
 xtúku Xuva ko iña tuku ntúvi. ⁹ Dukuān né, ió ka
 tuku ntuvi iña ña ntáduku ntée Xuva kō é kuntoo
 da'na ña ni ñā. ¹⁰ Tsí xoo ñá'a é nī'i ña é kuntoo
 da'na ña ni Xuva kō ne, kaxtuví da'na ña tsiñu ña
 vatā o itúvi da'na Xuva kō da kúvi de kú'vē ñá
 ñuxiví san. ¹¹ Na koo ntii o vē, vata koo é nī'i ko
 é kuntoo da'na o ni Xuva kō ne, vata koo e nté uun
 xoxo víi i vatā o dé ña'a san e dé do'o ñā.

¹² Tū'ún Xuva kō sán ne, kantító. Dōó ntii ĩni
 i. Díi ka ntikō é vāta kaa uun káa é ió uvi núu i.
 Kák'vi un tsi nté ĩní nima ko, un tsi nté ĩní xiki
 kō. Tsí kuenta iña tú'un ñā ne, kanakaán nuu Xuva
 kō nima ko vata koo e díto nee iñá kadē kuení kō,
 nee iñá ntio nima ko é víi. ¹³ Ña túvī nee iña é de
 kú'vé Xuva kō é kuvi koo xū'ú nuu ña. Kaini ña é
 un ntí'ī. Vata te kāntíí nima ko núu ña, ñá ñā é nī'i
 ña kuenta iña ko.

Jesuu é dūtu ñá odo nūu

¹⁴ Ió dutu ñá odo nūu e dóo ka'nu ña iña ko, é
 kūntáa ña mí'i tuví Xuva kō: ñá Jēsuu, I'xá Xuva
 kō. Dukuān ne, ñá xtuvī mii kué'en ō e ntákuinti'xe
 kō. ¹⁵ Tsí dutu ñá odo nūú iña kó ne, kantuntā'ví
 ini ña kō tsi dóo ntáxio vita ō. Tsí ñá ñā ntó'o dadíi

ña un ntíí ntíí nuu i e ntánto'lo kō vevii, ntá tsi divi ñā ne, ñá ni xīo kuétsi ñā. ¹⁶ Dukuān né, nīī kué'en ini ko na xēe étsin ō nuu Xuva ko, ñá kadē kû've iña ko, vata koo é nī'i ko é dóo vá'a koo vií Xuva ko ni kō, é ntuntā'ví ini ñā kō, é xntii ñā ko da nēé ka ura i é kātāan nūu kō.

5

¹ Tsí da xōo ka ñā'a, ñā é kade dutu ódo nūú ne, mé'ñū ñā'a san kakukú've ñā é kā'an ñá ni Xuva ko iña ñā'a san. Dutú san ne, kaxé'e ñā doméní ne, kae'ní ñā kiti san é kuē'é ñā iña Xuva ko kuenta iña kuétsi ñā'a san. ² Kantunta'ví ini dutu ñá odo nūú san ni ñā'a, ñā é ñā íni san, ni ñā'a, ñā ntákunaá san, tsí kuān ó kanto'lo ñā di. ³ Dukuān né, kantio é kuē'é ñā doméní iña kuétsi mii ñā vatā ó kaxé'e ñā doméní iña kuétsi ñā'a san.

⁴ Xoxo kuvi vií i tsiñu ka'nu san é vií ñá dutu ódo nūú san te mii ñā ntio ñā é vií mii ñā, tsí Xuva ko kākana ñā ñā é vií ñá, vatā o dé ñā ni Āroon kídaā.

⁵ Kuan ō kúvi ni Crīstú di. Ñá ni de kā'nu ñā é kā'an ñá tsi vií ñā dutu ódo nūu, ntá tsi Xuva kō ne, xé'e ñā ñā tsiñu ka'nu san, vatā ó uve na'a mí kakā'an ñā:

Divīn ne, I'xá ko kúvin.

Vevii xe'é u é kūtuni ñā'a tsí divīn é i'xá ko o, ka'an ñā. ⁶ Ío ka mí'i ūve na'a tú'un Xuva kō é kākā'an ñā:

Viín dutu ntii dáñu ntūvi,

vata kaa Melquisedee,

ka'an ñā. ⁷ Dá tūvi dukuán Cristu ñúxiví sa ne, kaka'an ntá'ví ñā, íkan ñā nta'a Xuva kō é xntii ñā ñā. Dóo ntā'ví éku ñā ne, dóo ntīī ka'an ñá ni Xuva kō é na nākáku ñā doxi'í san. Tékú Xuva kō é kākā'an ñā, tsi dóo kanuu iní Cristu ñā. ⁸ Ntá tsi kuān te I'xá Xuva ko ñā ne, kuenta iña nūu i e ntó'o

ña ne, kūtú've Cristu nté koo kada ntaa ña nē é ntio Xuva kō. ⁹ Da xe kúvi dé ntaa nt'í ña ne, kuvi dé ña é nakáku o ntii dañu ntūví, da xōó ka ña'a, ña e kuínti'xe i ña. ¹⁰ Tsi de kû've Xuva kō é vii ñá dutu ódo nūu vata kaa Melquisedee.

Dōo xii kaa é xtuvī mii o é kuínti'xe kō

¹¹ Dōó io e ká'ān ú nuu i sá'a, ntá tsi dōo ntii tū'un é ká'ān u ni ntō, tsi dōo kuii dá k'ín dikí nto.

¹² É dōo titín ntuvi é kuínti'xe nto ne, e xée ntūvi é nakuā'a nto tuku ña'a. Ntá tsi kuan tsí ó kantio é ká'an xtúku ú ni nto ñivi nuū í e dii ka ña ví'xin kaa iña Xuva ko. ¿Vá ntu ikin xtúku ntu nto é ntáxi'i dukuan ntō dikui? Tsi vata kutíi nto é ká'xi nto é ntāva. ¹³ Xoó ña'a e ntáxi'i díkuí ne, vata kaa i'xa ikin ntāa ña. Vata kuka'xi ña é vii ñá vatā ó kaka'an Xúva kō. ¹⁴ Ntá tsi ñatā sán ne, ntaé'xi ña é ntāva. Ña e kúka'xí sán ne, ini ña nee iña é vā'a, nee iña é ña vā'a.

6

¹ Dukuān né, nā koó ntii ká o xee o da nté na kuka'xi nuu o iñá Cristu. Na xtūví xio o é nakuā'a o di'na iña Cristu. Nā ku ntiko koō xtúku o nee iña é ini o nte dí'na, tsi é ini o tsí ña vii ka o nuu i é kīni kaa é odō doxi'í san; é ini o nté koo kuínti'xé ko Xuva kō. ² É ini o é kutsi ntute o; é ini o nté koo xntee tá'an o nta'a kō ña ntákuínti'xe i san. É ini o tsí ntōto ña xi'í ne, ini ó tsi xntékú kû've Xuva ko iña kó ntii dañu ntūvi. ³ Sá'a vii ó te Xuva ko tā'xi ña ntuvi.

⁴ Tsi ña kuvi vii o é nā'ivi ini xtuku ña tsīkan, ña é di'na naxi'í nuu i kuenta iña Xuva ko. Ito nteé ña tsi dōo vā'a o dé Xuva ko ni ñā né, ini ña nté o kade tsiñu Espiritū Sántū sán nima ña. ⁵ Ito nteé ña tsi dōo vā'a ó kaka'an tú'un Xuva kō né, kūtuni ñá

nuu i e dóo ntii ĩni i é vĕ'xí rkontuvi. ⁶ Te nākuita ña é kuinti'xe ña Xuva kō vata koo é vīi xtuku ña vatā o dé ña di'na ne, dōó ntii tū'un é ntiko koō xtuku ña, tsí kuenta iña mii ña kánaxnteē xtúku ña Cristu ntíkā krusi kan. Kanadīkí nteē ñá Cristu. ⁷ Tsí vata kaa ñu'u é kánako'o ntute davi san vata dá kakiin ne, te xūku va'á kakene, xuku é kaidiá'vi iña ña ntáde tsiñu san ne, kanaxnuu víko Xuva ko ñū'u san. ⁸ Ntá tsi te da mii xūku íñu kakene ni kū'u é ña vá'a sán ne, kunaá ñu'u san, tsí koko te kúvi. Kuan koo nto'o ña tsíkán di.

Kainuu mé'ñu Xuva ko kō

⁹ Kuān té dukuān o kaka'án nti, ta'an nti, ña e dóo ntio ntí ne, iní nti tsi íō nuu i e dií ka va'á iña nto, nuu i é nī'i ko dá nakáku ō. ¹⁰ Dōo vá'ā ó kadē kŭ've Xuva kō né, dukuān ne, ñá kŭnáa inī ñá nuu i é idé nto. Ñá kŭnáa inī ña tsi nañ'e ntó ña tsi dóo ntákuinima ntó ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san, dā xntíi nto ña kuēnta iña Xuva ko. Kuan tsí ó kade dukuan ntō vevíi di. ¹¹ Ntio nti é kuan kōo koó ntii ntō di, é un é un nto, dá ntoo dukuan nto ñūxiví sa, vata koo é kŭtuni va'á nto nee iña é nī'i nto nta'a Xúva kō. ¹² Ñá ntío nti é kudu'xen ntō, tsi é ntío ntí ne, vií nto vatā ó de ña ntákuinti'xe i, ña é ntákutíi i é kuntĕtu da nté nī'i ña núu i e tá'xi Xuva ko xū'u ña é ta'xi ña kō.

¹³ Dā xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ābraán ne, ēde ña kuenta iña mii ña, tsi nté uun ña'a é dií ka ka'nu ña é ntāda ntaa ñá iña ña. ¹⁴ Kaka'an ña: “Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō. Dōo nāxnuu víko ú nto ne, ta'xi u e dóo nakāxa í'xá nto”, ka'an ña. ¹⁵ Kŭtíi Abraan kantĕtu ña ne, dukuān ne, ní'i ña nuu i é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ña. ¹⁶ Dā ntánantuku ō xoo é ntāda ntaa i te nuu é ntaā í ne, ntánantuku o ñā'a, ña é dií ka na'nu é xo'ō. Dukuān né, dā ka'an ñá tsi nuu é ntaā í ne, ña túvi ká nee iña é ká'an o.

¹⁷ Dukuān né, ntāda ntaa mí Xuva ko vata ō xe'é ña xu'u ña ni Ābraan. Ncho nañē'e ñá ña'a san, ña é nī'i i iña ña é xe'é ña xu'u ña, tsi kada ntáa ñá nuu i é xe'é ña xu'u ña ne, ka'an ña tsi ñá nadāma kue'en ña nté uun tú'ūn. ¹⁸ Dukuān né, ió uvi nuu i é ña nadāma, tsí ña kuvi ká'an Xúva kō dovete. Kuenta iña i sá'a ne, kanaxnūu ka'nu kue'en ñá nima ko, xo'ō é nantuku ō xoó nada'an i kō, tsí ñi o tsí ñi' ko vata ó kaka'an ña. ¹⁹ Dā xé ini o sá'a ne, kairkaá kutu ō é kuinti'xe kō ne, ñá nadāma nima kó, vata kaa kaa é kairkaa kutū má ntute kån. Kuvi ki'in étsin ō nuu Xuva ko, ña tuví e dukún kån, vata ō ki'ví dutú san mí'i e dóo kuiko ata doo é rkaa iko ini ukun ña kídaa. ²⁰ Jesuú ne, nākaán ña itsi é kī'in o e dukún kån tsi kúvi ña dutu ódo nūu iña kó ntii dañu ntūvi, vata kaa dutu Melquisedee.

7

Jesuú ne, dutu ódo nūu ña vata kaa Melquisedee

¹ Melquisedeé san ne, rei ñuú Saleen ñá ne, dutu ódo nūu ña iña Xuva ko, ña dóo ka'nu san. Ku'éen Melquisēdee é nāni'i ta'an ña Ābraan ítsi kån da náxee Abraan da kúvi idé ña ni tītín rei ne, nāxnuu viko Melquisedeé san ña. ² Abraán ne, kuenta iña kuenta u'xi núu i é nī'i ña dá naá ña ne, xé'e ña uun ta'vi i iña Melquisedeé san. Dīvī ña é Melquisēdee ne, “rei va'á” kani tú'un. Ñuu mí de kú'vē ñá ne, Saleen nani. Saleén san ne, “é kuntōo vá'a ō” kani tú'un. Kuvi ka'an o ve tsí rei va'á ña, ña é kāde é kuntōo vá'a ña'a ña. ³ Ña túvī nteé na'a xoo é di'i ñā, xoo é uva ñā, xoo é ñata ñā. Ntē ña tuví nteé na'a ama káku ña, ama xi'i ña. Vata kaa I'xá Xuva kō kaa ña, tsí kade ña dutu ntii dáñu ntūvi.

4 Koto nto tsi dóo ka'nu ña'a Melquisedeé san. Tsí uva ika ko Ābraan, ña dóo ka'nu sán ne, xé'e ña Melquisedeé san uun ta'vi i é kuēnta u'xi núu i e dií ka va'a é kī'i ña iña reí san da kúvi idé ña ni ñā'a san dá naá ña. ⁵ Kaka'an lei Muisee tsí i'xá Levii, ña é vīi dutú san ne, kuvi ki'i ña uun ta'vi i é kuēnta u'xí san iña é un nti'í é iō iña ña Israeé san, kuān te ñavi'i ña, kuān te i'xá ika Ābraan ñá di. ⁶ Ntá tsi Melquisedeé san, kuān te ña te i'xá Levii ñá ne, ki'i ña uun ta'vi i é kuēnta u'xí san é xe'é Abraan, ña é xe'é Xuva ko xu'u ña ni i né, nāxnuu viko ña Abraan. ⁷ Ini vá'a ō tsí ðivi ñā é kanāxnuu viko ña ña'a sán ne, dií ka ka'nu ña'a ña é ñā'a, ña é nāxnuu viko ña. ⁸ Vevii ne, da xōó ka é kāni'i i uun tá'vi i é kuēnta u'xí san ne, kudii ña'a, ña é kānti'i ntuvi iña i. Ntá tsi kidaā ne, kaka'an tú'un Xuva ko iña Melquisedeé vata tsi te kántito ká ña. ⁹ I'xá Levii, dutú san é kākī'i uun tá'vi i é kuēnta u'xí san vevii ne, kuvi ka'an o tsí vata tē ntá'vi ña di dá xe'é uvata ña Ābraan úun tá'vi i é kuēnta u'xi iña Melquisedeé. ¹⁰ Tsí ñu'u kúñu Ābraan núu i é kúvi i'xá ña é vāta kaku, da ku'éen Melquisedeé é nāni'i ta'an ña.

¹¹ Tē ði dutú san é i'xá Levii kuvi víi ña é ntūvá'a ña'a san nuu Xuva ko kuenta iñá leí san e ntánakuā'a ña ña ne, ñá kantio é kī'xi ká xtuku uun dutú rkontuvi. Ntá tsi dutu ñá tsikán ne, ña ni kúvi vii ña. Dukuān ne, kantio é kī'xi uun dutu vata kaa Melquisedeé san ne, ñá te vāta kaa tatá i'xá Levii, ñá nani Āroón san. ¹² Te ē túku dutú san ki'xi ña ne, kantio é nādama ña leí san. ¹³ Dutú san, ña kaka'an tú'un Xuva kō ne, Cristu ña. Ntá tsi ña te tatá Aroon ña, tsí tuku tatá ña. Nté uun ito vata vii tatá ña sālá dutu. ¹⁴ Un ntíí ntíí ña'a san ini ña tsí Jesuú ne, tatá Judaa ña. Nté uun ito ña ni ká'an Muiseé te kii nūu

dutu í'xá Judaa.

¹⁵ Dií ka kaini o sá'ā dá xee dútu xee san, ña vata kaa Melquisedee. ¹⁶ Ña sá'á ne, ñá ni xee ña é vii ñá dutu tsí kaduku ntée ña tatá Aroón san, tsi xee ñá é vii ñá dutu dá xe dóo ntii iní ña tsí ña kantí'i ntuvi iña ña. ¹⁷ Kuvi vatā ó kaka'an tú'un Xuva ko iña ña: Viín dutu ntii dáñu ntūvi, vata kaa Melquisedee,

ka'an. ¹⁸ Dukuān né, nantí'i Xuva kō lei átā san, tsí ña ni kuvi vii, ñá ni ídiá'vi. ¹⁹ Tsí lei Muíseé san ne, ña ni kúvi vii é kāda ntaa ku'éen o ni Xuva kō. Ntá tsi íó itsi e dií ka va'á ve. Kuenta iña i sá'ā ne, kuvi xee étsin o nūu Xuva ko.

²⁰ Xé'e Xuva ko xū'u ña é tēe tsiñu ña Jesuu é vii ñá dutu xee san. ²¹ Un ntíí ntíí dutu ñá nguii sán ne, ñá te xōó ni xe'ē í xu'u i ni ña dá kī'ví ña é vii ñá dutu. Ntá tsi dutu ñá sa'á ne, nteé na'a mí xé'é Xuva ko xu'u ña ni ña dá kakā'an ña: Xu'u é Xuva ó kó ne, ta'xi ú xu'u kó ne, ñá nātivi iní ko dá ká'an u:

“Divīn né, dutun ntii dáñu ntūvi”, ka'an Xúva kō. ²² Dukuān né, kūtuni ñá'a tsi Jesuú ne, tuví ña kuenta iña tú'ūn xee san e tá'xi Xuva ko xū'u ña dá kakā'an ñá tsi dií dií ka va'á koo é xee san é vāta kaa é tūví di'na. ²³ Ñá te da dīi dutu xió ña kídaā, tsí un ntíí ntíí ñá ne, ña ni kúvi vii ñá dutu ntii dáñu ntūvi, tsí xi'i ñá ne, tuku ña'a nakunúu ña naa ña. ²⁴ Ntá tsi Jesuú ne, vií ña dutu ntii dáñu ntūvi, tsí ña kúvi ñá ne, ñá kantío é kī'ví tuku dutu náa ña. ²⁵ Dukuān ne, kuvi nakáku kue'en ña un ntíí ntíí ña'a, ña é kī'xi etsin nuu Xuva ko kuenta iña ña, tsí ña kúvi ña. Tuví ña vata koo é kā'an ñá ni Xuva ko kuēnta iña ña'á san ntii dañu ntūvi.

²⁶ Tsi Jesuú ne, dutu ódo nuū ñá e dóo va'á ña, vatā ó kantio ko. Tsi dóo va'á ña. Ña tūví nee é kīni

kaa iña ñá, ntē ña tuvi nté uun kuétsi ñā. Ñá te dadii ña nī ña é iō kuetsí i. Díí ka ka'nu ña'a ña é un nti'í é iō e dukún kán. ²⁷ Ña kantío é vii ñá vatā ó de tuku dutu ñá odo nūú san é ütén utén kae'ní ña kiti é kué'é ña ti doméni iña Xuva ko, di'na kuenta iña kuétsi mii ña ne, kidáā ne, kuenta iña kuétsi ña ñuú ña. Ntá tsi Jesuú ne, uun ito tsi xe'é ña doméni iña Xuva ko kuenta iña ún ntíí ntíí ña'a dá xe'é ña kúñu mii ña ntíkā krusi kan. ²⁸ Lei Muísee san ne, kadē kú've é kūdii ña'á san é io kuétsi ña vii ña dutu ódo nūú san. Ntá tsi xe'é Xuva ko xū'u ña dá de kú've ña rkontuvi é xēe leí san tsi I'xá mii ña vii ña dutu ódo nūú, divi ña é ña tuvi kué'en tsi kuétsi ña ntii dañu ntūvi.

8

Jesuú ne, kade kú've ña iña tú'ün é xēe san

¹ Vá'a ō ve. Díí ka ntio ko é kūtuni nto sá'ā: Iō dutu ñá odo nūu iña ko é vā'á kue'en ña, tsi tuvi ña e dukún kán ne, kadē kú've dadii ña ni Xuva kō, ña dóo ntii iní í san. ² Kade ña dutu ódo nūu má vi'í kuikó nti'xe san é tsví e dukún kán. Mii Xuva kō xntítsi ñá vi'i sá'á; ña te ñá'a ni xntitsi ña.

³ Un ntíí ntíí dutu ñá odo nūú san ne, divi tsíñu ña é kué'é ña doméni nta'a Xuva kō, é ká'mi ña kiti san iña Xuva ko, kiti e ntaxé'e ña'a san iña kuétsi ñā. Dukuān ne, kantio é kōo é kué'é Jesuu nta'a Xúva kō di. ⁴ Tē dí katuvi dukuan ña ñuxiví a ne, ñá vii ñá dutu, tsi dóo iō dutu táta Levii e ntaxé'e ña doméni vatā ó kaka'án lei Muísee. ⁵ Ntá tsi da mii tsi da ntántavá'a naa ña nuu í é iō e dukún kan, vatā o dé Muísee da xntítsi ñá vi'i Xuva kō ne, kaka'an Xúva ko ni ñā: “Kuenta vii nto é ntāvá'a naa nto vatā o nañé'e ú nto rki uku Sínaí kán”, ka'an ña. ⁶ Ntá tsi Cristú ne, ní'i ña tsíñu e díí ka ka'nu é nī'i dútu, ñá tsíkan, tsí kade kú've ñá iña tú'ün e díí ka va'á san.

Dií ka va'a tú'ün san tsi tá'xi Xuva ko xu'u ña ni ko uun nuu i e dií ka va'a.

⁷ Tē dí ni ĩdiá'vi kue'en tú'ün é ĩtúvi di'na ne, ñā dí ni ntō é kōo tuku tú'un vē. ⁸ Ntá tsi ña ni xkúntee ĩní Xuva kō nté ō dé ña'a san kuenta ĩña tú'un āta sán ne, uve na'a mí kakā'an ñā ni ñā:

Xu'u é Xuva ntō ne, kaka'án u ni ntō:

Koto nto tsí xee ntúvi ve

dá ká'an xtúku ú nī ña Israeé nī ña Judaa nté koo vií ña.

⁹ É tūku kaka'án u ni ña vatā ó kaka'án u ni ñata ña ntūvi dá ĩrkáa ú nta'a ña e nátāvá u ña ñuú Egítō;

tsi ñá ni de ntāa ña é kākā'án u ni ñā.

Dukuān ne, ña ni ĩde ú ña kuenta,

ka'an Xúva kō. ¹⁰ Kaka'an xtúku Xuva kō:

Tú'ün sa'á ka'án u nī ña Israeé dá xee ntúvi tsíkan.

Tsu'un u tú'ün ko ĩni díki ña.

Xnteé na'á u tú'ün kó nima ña.

Kidáa ne, vií u Xuva ña ne,

vií ña ña'a ko.

¹¹ Ñá kantō é xe un xé un ña nakuā'a ña

ta'an ña ni ñavi'i ña xoo e Xuva ña,

tsí un ntíí ntíí ñá ne, é ĩni ñá ko,

nté ĩ'xá e dií ka lú'ntī un tsi nté ñatā, ña e dií ka atā.

¹² Kada ka'nu ĩní u ni ña kuētsí ña ne,

nté uun ito ká ña naká'ān ko nuu i é kīni kaa é idé ña,

ka'an Xúva kō. ¹³ Dá kakā'an Xúva ko ĩña tú'ün xee san ne, ncho ka'an ñá tsi e kuáta tū'un é tuví di'na.

Da neé ka nuu i é kuatā, é ña kaidiá'vi ká i ne, ña ná'ā ká kutūvi.

9

Vi'i Xuva kō é tuví ñuxiví a ni vi'i Xuva kō é tuví e dukún kān

1 Vi'a vé ne, tú'ūn é dī'na sán ne, kaka'an nté koo kunuu inī ñá Xuva kō. Xíō úkun ñā dī é tuví ñuxiví a. ² Xntitsī ñá vi'i doó san é kūvi xúkun ñā. Xíō ūvi ne'u i. Mí'i dī'na kakí'vi ña ne, ikān intóo kantílīn ní mesa mí ōdo tañú'ū é kūvi doméni iña Xuva ko. Ikān ne, kaka'an ña é Má Vi'ī Kuíkó san. ³ Áta dōo é rkaa iko Iní i kān ne, tuví tuku ne'u i mí kakā'an ña é Má Vi'ī Kuíkō Kue'en. ⁴ Ikān ne, tuví uun naa e kúvi kaá kuān e dōo nuu á'vi i mí e'mi ña kútū, ni ētun é kātavi kaá kuaán san kanīi āta i. Sá'ā ne, kaka'an ña é Ētun Iña Tú'un Xuva Kō, tsí ñu'u vá'a xuú san mí ūve na'a tú'ūn é kākā'an Xúva ko ni Muisee. Nuu uun sülē e kúvi kaá kuaán san mí ñū'u nuu i e é'xi ña kídaa, ñiví é kākā'an ña é manaa. Nuu tatun Ároón dī é kéne xuku i kídaa. ⁵ Úvī ánjē e kúvi kaá kuaán san ne, ntāñi nú etún san vata koo é kūtuni ñá'a tsi íkan kaki'xi Xuva kō, ña dōo ka'nu san. Katavi núu nti'xin ánjē san ata etún san mí ntuvá'a ña'a san ni Xuva kō. Ntá tsi ña ká'án ka u nuu i sá'a vevii.

⁶ Dā xío tu've nuu i tsíkān ne, ntakí'vi dutú san má vi'ī é kuví ūun san utén utén vata koo é vii ñá tsiñu ña. ⁷ Ntá tsi má vi'ī é kuví ūvi san ne, koó da miī dutu ñá odo nūú san kaki'ví ña ne, uun ito tsi é uun kuia. Dá kī'vi ña ne, kantio é kuído ña niñi kiti é kuē'é ña doméni nta'a Xuva ko kuēnta iña kuétsi miī ña ni kuétsi ña ñuú ña, nuu i é idé ña dá ña ni kutúni ña. ⁸ Dukuān né, kanañ'e Espiritū Sántū sán kō tsí vata kúvi kí'vi ña'a san mí tuví Xuva kō dá kade tsiñu ni'i dukuan ña má vi'ī kuíko é kuví ūun san. ⁹ É un nti'i sá'á vatā o dé ña kídaa né, kanañ'e ña'a é ntoo vevii. Tsí kuenta iña tú'un āta sán ne, xé'e ña doméni nta'a Xuva kō né, ē'mi ña kiti san iña Xuva ko. Ntá tsi kuān té du'vā ó ínúu ini ña Xuva kō ne, ñá ni idiá'vi e ntuvá'a nti'xe nima ñá ni Xuva kō. ¹⁰ Tsi tú'un tsíkán ne, da miī kākā'an iña i é ká'xi

o, é ko'o ō, nté koo ntuntoo kúñu kō. Sá'ā ne, kudii núu ī e tá'xi Xuva kō é vīi ó da nté kā'an Xúva kō tú'ūn xee, nuu i e dií ka va'a.

¹¹ Ntá tsi vevii ne, e xée Cristu é vii ñá dutu ódo nūu nuu i é xée san, nuu i é vā'a é xe'é Xuva ko xū'u ña. Kí'vi ña má vi'ī doó san e dií kaa va'a, tsí ña te ña'a ni de vá'a ña, tsí ña te ñúxivi a tuvi. ¹² Ña ni ídō Cristu niñí a ndi'ú san, nté niñí a le'ntú san é kūvi doméni iña Xuva ko, tsí niñí mii ñá xe'é ña. Dukuān ne, idiá'vi é uun ito tsi kí'ví ña má vi'ī kuíkō kue'én san e ntá'vi ña kuétsi ko ntií dañu ntūvi. ¹³ Kuenta iña tú'un āta sán ne, niñí dūntiki kíchī sán ni niñí ndi'u kíchī sán ni xāa kúñū i'xá duntiki kítdī'í san é i'xi nú nāa san ne, idiá'vī é dā'ví dutú san ña'a, ña é iō kuetsí i. Dukuān é ntuntoo kúñu ña ne, naxtuvī xío ña ña iña Xuva ko. ¹⁴ Ntá tsi dií dií ka kaidiá'vi niñí Cristu. Tsí kuenta iña Espíritu ña é ña kuví ne, xe'é Cristu ntuvi iña ña vata kaa doméni iña Xuva ko, uun doméni é ña tuvi nee é kīni kaa. Kuenta iña niñí ñá ne, kantoo nimá kō é un nti'í nūu i é kāta'xi doxi'í, vata koo é kuvi kada tsiñu o iña Xuva ko, ña kantíto san.

¹⁵ Dukuān é Jesucristú ne, vata kaa ña kaikan dá xe'e kaa ña iña tú'ūn xee san. Xí'í ña vata koo e ntá'vi ña kuétsí é idé ō da ntántikin dúkuan ō é kākā'an tú'un āta san. Dukuān ne, ña e kāna Xuva kō ne, kuvi ni'í ña é vā'á iña Xuva ko ntií dañu ntúvi, vatā o tá'xi Xuva ko xū'u ña. ¹⁶ Tsí te kāda vá'a uun ña'a tutú iña nee é dūku ntée i'xá ña te xi'í ñá ne, ña kúvi kí'í i'xá san iña uva i dā nté ntūvi é kūví uva ña, vatā xkoó ini o. ¹⁷ Ña kaidiá'vi tutú san dá tūvi dukuan ñá de vá'a san. Dā nté tē xi'í ñá ne, da kidāa kaidiá'vi i. ¹⁸ Dukuān ne, un tsi nte dá iñi ntu'u tú'un āta sán ne, kantio é kātī niñí san. ¹⁹ Kaka'an Muísee ni ún nti'í nti'í ña'a san nté o kaka'an é un nti'í lēí san. Kidāa né, kí'í ña xuku é

nani hīsopó ne, nāki'ní ña idi le'ntu kué'é san dikí i. Dā xnúu nto'o ña ini niñi a dúntikí san é nākudáka ntúte ne, da dá'vi ñā librú leí san ni ūn ntíí ntíí ña'a san. ²⁰ Kaka'an ña: “Níñi sán ne, kuntā'a vata koo é kūtuni nto tsi tá'xi Xuva ko xu'u ña ni ntō nté koo ví ña ni ntō”, ka'an ña. ²¹ Du'va ō da'ví Muisee nñí san ví'i doó san ni un ntí'i nūu i é de tsiñu ni'i ñā má ví'i doo kan. ²² Tsi kaka'an ntí'xe leí san tsí dokó sa é un ntí'í ne, kantio é ntuntoo ni nñí san. Ná kada ka'nū iní Xuva ko ni ko tē ña di'na katí nñí san.

Kada ka'nu iní Xuva ko ni ko kuēnta iña doméni é xe'é Cristu

²³ Dukuān ne, núu í é ío ñuxiví sa é kāntuvá'a naa nuu i é ío e dukún kān ne, kantio é tāvi niñi kití san vata koo é ntūntoo. Ntá tsi divi nuū i é ío e dukún kān ne, niñí é díi ka va'á kantio. ²⁴ Tsi ñā ni kí'ví Cristu má ví'i kuíkó san é de vá'a ña'a san, tsí kudii e ntává'a nāá ña'a san má ví'i kuíko é tuví e dukún kān. Ntá tsi kí'ví ña e dukún kān mí kaikan ñā nta'a Xuva ko kuēnta iña ko. ²⁵ Cristú ne, ña te kí'in ito ni eti ña niñi ña é kūvi doméni iña Xuva ko. Tsi dutu ñā odo nūú iña ñā Israeé san ne, kuenta kuia kakí'ví ña má ví'i kuíkō kue'én san vata koo é kué'é ña niñi é ña te niñi mii ña é kūvi doméni iña Xuva ko. ²⁶ Tē dí kuan ō ni idé Cristú ne, kantio é kí'in ito kuví ñā un tsi nte ntúvi dá iñi ntu'u ñuxiví san. Ntá tsi uun ito tsi kí'xi ña da dokó sa ntí'i ñuxiví san ne, xé'e ña ntúvi iña ña nta'a Xúva kō vata koo é nakate ña un ntíí ntíí kuétsi kō é ío. ²⁷ Uun ito tsi kuví o, ūn ntíí ntíí o ne, kidáā ne, ká'an Xuva ko te vā'á ō ne, o tē ña vá'a ō ni ide o. ²⁸ Kuan ō kúvi Cristú dí, tsí uun ito tsi xe'é ña ntuvi iña ña é kūvi doméni iña Xuva ko, vata koo e ntá'ví ña kuétsí ña'a san. Ntá tsi kí'xi xtuku ña, ñā tē e ntá'ví xtuku ña kuétsi kō, ntá tsi vata koo é nakākú kue'en ñā ña'a san, ña ntantétu ña utén uten.

10

¹ Lei Muíseé ne, vata kaa na'a i iña i é vā'á san é kī'xi, tsí ña te ðivi nti'xe. Dukuān né, kuān te kuénta kuia ntaxé'e ña'a san doméní é kāká'an leí san nta'a Xuva kō dá ínúu ini ña ña ne, ña ni kúvi ntūvá'a kue'en ña. ² Tē dí kuvi ntavá'a nti'xe leí san ña'a san kuenta iña doméní san ne, ñá kantīo é kuē'é ka ña doméní san kuenta kuia. Te ūun ito tsi ntuvá'a kue'en ñá ne, ña ntánti'i iní ka ña te iō ka kuétsi ñā. ³ Ntá tsi dā ntaxé'e ña doméní san kuenta kuia ne, ntánaka'an ñā tsi iō kuetsí ña, ⁴ tsi ña kúvi nakate kue'en niñi dúntiki k'íchi sán ni niñi ndí'u k'íchi san kuétsi kō.

⁵ Dukuān ne, kaka'an Crístu ni Xuva kō da vé'xi ña ñuxiví sa:

Ñá tē doméní san, nté niñi kití san é ntio nto.

Dukuān né, taxnūu nto ko é kúvī ú ña'a.

⁶ Ntō'ó ne, ñá ni xkúntee iní nto é nta'é'mi ña'a san kití san;

ntē ña ni xkúntee iní nto doméní é ntáta'xi ña nto kuenta iña kuétsi ñā.

⁷ Dukuān ne, kaka'án u:

“Kini nto, tsí i'a vé'xī u é vīí u é ntio nto, Xuvā kó, vatā ó uve na'a iñá ko iní libru nto”,

kuan ō ka'án u,

ka'an ña. ⁸ Di'na ne, kaka'an ñá tsi ña xkúntee iní Xuva kō doméní san, nte é ka'mi o kīti iña kuétsi ko, kuān te kaká'an leí san é kuān koo vii o. ⁹ Kidáā ne, kaka'an ña: “I'a vé'xī u é vīí u é ntio nto, Xuvā ko”, ka'an ña. Ncho ka'an sá'a tsi e nákatsin ña nuu i é átá san vata koo é xtuvī ñá nuu i é xēé san naa i.

¹⁰ Tsí edé Jesucristu é ntio Xuva kō dá uun ito tsi é ntii dañu ntūvi xe'é ña kúñu ñā é kūvi doméní iña Xuva ko. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsí ña tuví ka kuétsi kō.

11 Dutu ñá Israeé san ne, utén utén ntáñī ña, ntaé'mi ña kiti é kūvi doméni iña Xuva kó, kuān té ña kaidiá'vi é nākate kuétsi kō. 12 Ntá tsi Jesuú ne, uun ito tsi é ntii dañu ntūvi xe'é ña kúñu ñā é kūvi doméni iña Xuva ko kuenta iña kuétsi kō. Kidáā ne, ítūví ña diñi Xuva kō. 13 Kantétu ña vē da nté kūvi vii kue'en Xúva ko ni ūn ntii ntii ña'a, ña é ña ntío i ña. 14 Tsí kuenta iña i é uun tsi doméni san ne, ntii dañu ntūvi ntavá'a kue'en ñá ña'a san nuu Xuva ko, ña e nátsoo xio ña iña ña. 15 Nāñē'e Espíritū Sántū sán kō tsi é nuu é ntaā i, tsí di'na kaka'an ña: 16 Du'vā ó kaka'an Xúva kō: “Tū'ún sa'a é kuē'é u xu'u kó ni ñā rkontuví ne, kuan kōo.

Xtūví u tú'ūn ko nuú nima ña.
Xntēé na'a u tú'ūn ko ini diki ña”,
ka'an ña.

17 Da kidáā ne, kaka'an ña:
“Nté uun ito ká ña naká'ān ko kuétsi ñā,
nté nuu i é kīni kaa é edé ña”,
ka'an ña.

Kuan ō ka'an Espíritū Sántū san. 18 Dukuān ne, dá kadā ka'nu iní Xuva ko ni ko kuétsi kō ne, ñá kantío é kué'é ka o doméni iña kuétsi kō.

Kí'in etsin ō nuu Xuva ko

19 Dukuān né, ta'an ko, ñá u'vī ko. Kuvi kí'vi ō má vi'i kuikō kue'én san ve, tsí xe'é Jesucristu níñi ñá kuenta iña ko. 20 Vatā o nákaan dutu átā san doo é rkaa ikō san, vata koo é kí'ví ña mí tuvi Xuva kó ne, kuān o dé Cristu dá xe'é ña kúñu ñā. Nākaán ña itsi xē é kí'in o mí tuvi Xuva ko, itsi mí nī'i ko ntuvi iña ko. 21 Jesuú ne, kade ña dutu ódo nūu iña ko, xo'o é ntáduku ntee o Xuva kō. 22 Dukuān né, kanīi nima ko kí'in o un tsi nte mi túvi Xuva kō. Kuinti'xe kue'en kó ña, tsi e nākate ña nima ko vata koo é ña kutsú'ūn ká o iña kuétsi kō ne, é ntūntoo kúñu ko

ntute vā'á san. ²³ Ñá ku xtuvī mii o é kākā'an o tsi nuu é ntaā í nuu i é kantétu ō, tsi vii nti'xe Xuva ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō. ²⁴ Kadā kuení ko iña ta'an ko, xé un xé un ō, nté koo vii o vata koo é dií dií ka kuinima ko, é dií dií ka vii o nuu i e dóo va'a. ²⁵ Ñá xtuvī mii o é nataká nuu o ni ta'an kō, tsi iō ñá'a e kuán o de ña. Ntá tsi xntii o tā'an ko vata koo é nakī nima ña. Dií dií ka kantio é kuán koo vii o veví, tsi dokó sa xee ntúvi dá kí'xi xtuku Tó'o kō.

²⁶ Tē tsun rkó tsiñu ko kade dukuan ō é kuētsí san rkontúvi é ini o é nuu é ntaā i iña Cristú ne, ña túvī ká doméni é kí'i Xuva kō e ntá'vi o iña kuétsi kō. ²⁷ Da mií é kuntetu o nūu i e dóo donchu'ví nta'a Xuva kō dá xntékú ku've ñá iña ko. Ní'i kō mí'i koko un ntíí ntíí ña'a, ña ntaínchu'vi Xúva kō. ²⁸ Xoo ñá'a, ña é ña ni de ntáa lei Muíseé san ne, ñá ni ntuntá'ví ini ña ña. Te ió uvi, uní ña'a é kākā'an ntée ña ña ne, da mií é kuví ña. ²⁹ Te kuán o kúvi ni ña tsíkán ne, ¿ñā ntu te dií ka kue'e ní'i ña é ntō'o ña xoo é kāxkanuu i I'xá Xuva kō? Ña sá'á ne, kade ña vata te ña ni nuu á'vi kue'en niñí Cristu, kuán te níñi ñá ne, kūvi nuu i é kūtuni ko tsi tá'xi Xuva ko ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō. Kuenta iña níñí san di e ntántoo Xuva kō nima ña vata koo é kūvi naki'i ña ña. Ntá tsi ña sá'á ne, kaka'an kíni ña iña Espíritu Xuva ko, ña é kaxé'e ña e dóo va'á iña ña. ³⁰ Ntá tsi ini ō tsi kade ntaa Xúva kō né, ña é kaxé'e ña e dóo va'á iña ña: “Xu'ú ne, kué'ē u é ntō'o ña'a san. Xu'ú nta'áa ú ni ñā”, ka'an Xúva kō. Ne, kaka'an xtúku ña: “Xu'ú ne, natsodo kú've u iña ña'á ko”, ka'an ña. ³¹ jōo donchu'vi é ní'i ko é nto'o ko nta'a Xuva kō, ña kantító san!

³² Ntá tsi naka'an nto ntúvi di'na dá dā ve íni nto tú'un va'á san. Kútíi nto da dóo ntii tú'un da dóo ntó'o nto. ³³ Un vé'xi ne, dóo kiní ka'an ñá'a

san iña ntó ne, dē xení ña ni nto mē'ñú ña'a san. Un vé'xi ne, ntō'o nto dá kuan ō ntó'o ta'an nto di. ³⁴ Ntūnta'ví ini nto ta'an nto, ña ñu'u kutū san. Íntōo dínī ntó kuān te kí'i ña'a san é tuví iña nto, tsí ini nto tsí e dukún kan ne, dōó iō iña nto e díí díí ka va'a, é ña ntí'i ntii dañu ntúvi. ³⁵ Dukuān ne, ñá xtuví mii nto é kuinti'xe nto Xuva ko vē, tsí tē ña xtuví mii ntó ne, ní'i ntō é vā'á kue'en. ³⁶ Kantio é kūtíi nto tsi dá kūvi vií nto vatā ó ntio Xuva kō ne, ní'i ntō e tá'xi ña xu'u ña ni ntō. ³⁷ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō:

Ña ná'ā ka dá ki'xi ña é kākā'án u tsí kī'xí ña.

Ñá kukuíi ka ña.

³⁸ Xoó ña'a é vā'á nima ñá tsi kakuinti'xe ña kó ne, ní'i ña ntuví vā'á iña ña.

Ntá tsi te nātivi iní ña ne,

ñá xkúntee iní ka kó ña.

Kuan ō ka'an Xúva kō. ³⁹ Ntá tsi xo'ō ne, ña te kade o vatā ó de ña'a, ña e ntántiko kōó san ne, ntákunaá ña. Tsí xo'ō ne, ntáde o vatā ó de ña'a, ña ntákuinti'xe i ne, kuan kōo nakáku nima ko.

11

É kakuinti'xe kō

¹ Vá'a ō ve. Te kakuinti'xe kō ne, ini o tsí ni'i ntí'xe ko nuū i é kāntétu ō. Ñá kaitsu'un ō, tsí ini o tsi nuu é ntaā i é nī'i ko, kuān té vata kiní ō. ² Dōo díní Xuva ko ni ñata kō, ña intóo kídaā, tsi kuínti'xe ña ña.

³ Tsí kakuinti'xe ko Xuva kō ne, ini ó tsi mii tū'ún ña e de kú'vē ñá ñuxiví san. Ñá tē nee iña io kídaā da de kú'vē ña e ntaíni o vevíi.

⁴ Kuínti'xe Abee. Dukuān ne, xé'e ña ūun doméni iña Xuva ko e díí ka va'a é vāta kaa é xe'é Caiin. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ña ne, kī'i

ña doméní san. Xí'i Ābeé rkontuvi, ntá tsi vata tsi te kākā'an dúkuan ñā, tsí kainí o nté ō kuínti'xe ñā.

⁵ Kuínti'xe Enoó san di. Dukuān ne, ñá ni xē'é Xuva kō é kuví ñā. Kuan tsí ó kantíto ñā náki'i Xuva ko ñā e dukún kån. Ná ni naní'í ka ñā'a san ñā, tsí kue'en ni'i Xuva ko ñā. Tsí di'na dá naki'i Xuva ko ñā né, kūtuni ñā'a san tsi idé ñā é ntio Xuva kō. ⁶ Ntá tsi ñā kuví víi ō é ntio Xuva ko tē ñā kuínti'xe ko ñā. Te nchō ki'in étsin o nūu Xuva kó ne, kantio é kuínti'xe kō tsí tuví ñā, tsí kaxé'e ñā é vā'a xoo é kanī nima í kanantuku ñā.

⁷ Kuínti'xe Noee. Dukuān ne, dá kakā'an Xúva kō tsí koo nuu i é vāta kiní ñā ne, ēde ñā kuenta é kākā'an Xúva kō. Kidāā ne, de vā'a ñā uun tun ntōo san vata koo é nakáku nuu ñā ni i'xā ñā. Dā íni ñā'a san tsi dóo vā'ā ó kakuínti'xe Noee san ne, kūtuni ñā tsi dóo kini ntāa ñā nguii san. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ñā'a Noee san, tsi kuínti'xe ñā.

⁸ Kuínti'xe Abraan. Dukuān ne, kué'en ñā tūku ñuu é kākā'an Xúva kō tsi kué'e ñā é kūvi iña ñá ni i'xā ñā. Kuān té ñā ni iní ñā mí'i kī'in ñá ne, ntii ñā ñuú mii ñā ne, dē ntaa ñā é kākā'an Xúva ko ni ñā.

⁹ Kuínti'xe Abraán san. Dukuān ne, ní'i ñā é kutuvi ñá ñuú san é xe'é Xuva ko ñā vatā ó kaka'an ñá, kuān te vāta kaa ñā ntaíka itsi san kaa ñā. Vi'i doó san inúu ñā, vatā o dé Isaa ni Jácoó di, tsí dadī ní'i ñā tú'ūn é xe'é Xuva ko xū'u ñā. ¹⁰ Vi'i doo tsí san inúu ñā, tsí intétu Abraan ñuu é tuví ntii dañu ntūvi, ñuu é xtúvi tū'vé Xuva kō, ñuu é de vā'a mii ñā e dukún kån.

¹¹ Kuínti'xe Sará san di. Dukuān né, kuān te ita ntí'xin kuia ñā é kōo i'xá ñā ne, ñú'ū nti'xe i'xá ñā, tsí kuínti'xe ñā tsi víi Xuva ko nuū i é xe'é ñā xu'u ñā ni ñā. ¹² Dukuān né, kuān te dóo ata Abraan é ñā ni kuví kóo i'xá ñā ne, xío i'xá ñā. Káxa ūun tsi ñā'a

san da nté kútítín ña. Vatā ó uve dií xntívi e dukún kán ntáa ña. Vatā ó ntákuví xíku ntákuví ña é ntē ña kuví naká'vi o ñā.

¹³ Un ntíí ntíí ña'a san é kākā'an u ne, ntákuinti'xe dukuan ñā dá xi'i ñā, kuān té vata ní'i ñā é un ntí'í é kākā'an Xúva kō. Ntá tsi ini ñā tsi rkontuví koo nuu i sá'a ne, dōo diní ñā. Ntáka'an ñā tsi ñā te ñuú mii ñā ñūxiví sa, tsí ntoo taan ñā. ¹⁴ Dá kuān ó ntáka'an ñā'a sán ne, ini ó tsi ntánantukū ká ñā uun ñuu é kūvi ñuú mii ñā. ¹⁵ Tē dí kanaka'an ñā ñuú san mí'í ntáka ñā ne, ¿nté kui ñā ni ntiko koó ntu ñā ikān? ¹⁶ Ntá tsi ntio ñā uun ñuu é dií ka va'a. Ntio ñā kuntōo ñā e dukún kán. Dukuān ne, ñā ni kūka'an nuu Xúva kō tsi ntáka'an ñā'a san tsí Xuva ñā né, xtúvī tu've ñā ñuú mí kuntōo ñā e dukún kán.

¹⁷ Kuīnti'xe Abraán san. Dukuān né, dā íto ntéé Xuva ko ñā ne, xé'e ñā i'xá ñā Isaá, kuān té kuví, vata kaa doméni iña Xuva ko. Uun tsi i'xá ñā e káku dá xe'é Xuva ko xu'u ñā ni Ábraan, ntá tsi nchō ku'é ñā i, kuān te é kākā'an Xúva ko ni ñā:

¹⁸ “Kuenta iña Ísaá ne, nakāxa tátá nto”, ka'an ñā. ¹⁹ Ini Ábraan tsi dóo ntii íní Xuva kō ne, kuví nantoto ñā ñā'a kuān té xi'i ñā. Kuví ka'an o tsí vaata tē dí ni nāki'í nti'xe Ábraan í'xá ñā rkontuvi te xi'í.

²⁰ Kuīnti'xe Isaá di. Dukuān ne, xé'e ñā xu'u ñā tsí víí Xuva kō é vā'á ni Jācoo, ni Esáuú rkontuvi.

²¹ Kuīnti'xe Jacoo. Dukuān né, dā dokó sa kúvi ñā ne, náki'í tuun ñā tatun ñā. Nānu'u ñā iní ñā Xuva kō ne, xé'e ñā xu'u ñā tsí víí Xuva kō é vā'á ni i'xa i'xá ñā Josee.

²² Kuīnti'xe Joséé san di. Dukuān né, dā xee ntúvi é kuví ñā ne, kaka'an ñā nī ñā Israee tsí ntaka nti'xe ñā ñuú Egítō rkontuvi. Kaka'an ñā ni ñā te kūni'í ñā xíki ñā te ntáka ñā ne, nakuntú'xi ñuú san mí k'ín ñā.

²³ Kuĩnti'xe uva Muiseé san di. Dukuān né, dā káku Muiseé ne, xnuu xū'u ñá i te ūni xoo, tsí ini ña tsi dóo tií kaa i'xá san. Ñá ni u'vĩ ña é káka'an reí san tsi ka'ní ña i'xa íkín iña ñá Israeé san, i'xa tii.

²⁴ Kuĩnti'xe Muiseé san di. Dukuān né, dā kúka'nu ña ne, ña ni ntío ña é káka'an ñá'a san tsí i'xa diókō rei Egítō san ña. ²⁵ Díí ka ntio ña é nto'o dadii ña nĩ ña ntáduku ntée Xuva kō é kutūvi dínĩ ña uun da'na mí ntáde ña'a san é kīni kaa. ²⁶ Díí ka nuu á'vi, kuiní ña, é ntō'o ñá vata ō ntó'o Cristu é nĩ'i ña é un nti'í é ío ñuú Egítō. Tsí kantetu ña nuu i e díí ka va'a é kuē'é Xuva ko iña ña.

²⁷ Kuĩnti'xe Muisee. Dukuān né, ntāka ña ñuú Egítō ne, ñá ni u'vĩ ñá te kūdiín reí san. Ñá ni xtuvĩ mii ña é vii ña, tsí vata tsi tē íni ña Xuva ko, kuān té ña kuvi kiní o ña. ²⁸ Tsi kuĩnti'xe Muiseé ne, dē ka'nu ña viko é naka'an ña da ntáka ña ñuú Egítō. Kā'an ñá ni ñā'a san tsí da'ví ña niñi lé'ntú san dikí xil'i ña kan vata koo é ña ka'ni ánje Xuva ko i'xa nuu i iña ñá Israee.

²⁹ Kuĩnti'xe ña Israeé san di. Dukuān ne, itā nti'xin ña mé'ñū ntute ñu'u san é nani Ntute Kuē'é san vatā ó te ñu'u itsi. Ntá tsi dā intíkín ña Egítō sán ña ne, tēni ña.

³⁰ Kuĩnti'xe ña Israeé san. Dukuān ne, kó'xo ntíká nto'o ñuú Jericoo da íka ña u'xe ntúvi ata i kan.

³¹ Kuĩnti'xe Raa, ñád'í e íka lukú san. Ñá te ni xĩ'i dádii ña ni ñā'a, ña é ña ni kuĩnti'xe i san, tsí kuān te íka luku ñá ne, xntii ñā ña Israee, ña é íxkoto ntódo ñuú tsikan.

³² ¿Nēe iñá ka ntu ka'án u? Ñá kunē'é ka é ntāa ú ni nto iña Gédiuun, iña Báraa, iña Sánsuun, iña Jéftee, iña Dávii ni Sámuee, ni ñá ka'án naa Xuva ko kídaā.

³³ Un ntí ntí ña tsikán ne, kuĩnti'xe ña. Dukuān né,

iō ñá e kúvi idé ña da náa ña ni tūku ñuu. Iō ñá e dóo vá'ā o de kú've ña. Iō ñá é ni'i ña núu ī é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñā. Iō ñá ne, nakáku ña dá ncho ka'xi ñañá san ña. ³⁴ Iō ñá é ñā ni í'xi ña dá ñū'u ña mi dóo kai'xi nú'ú san. Iō ña e nakáku ña da nchó katsin ña'a san ña káa. Iō ña e nāxnuu ña ntii ña kuān té ña tuvi ntii ña di'na. Iō ñá é ña ni u'ví ña dá edé ña du'xēn né, nakúnu ñā sntadun túku ñuú san. ³⁵ Ió ñadī'í san ne, ntōto xtuku i'xá ña rkontuvi dá xi'i.

Tuku ña ntákuinti'xe i sán ne, dōo ntó'o ña da káni ña'a san ña utun, ntá tsi ña ni ncho víi ña é kākā'an ñá'a san vata koo é nakáku ña. Ini ñá tsi ni'i ña ntuvi e dií ka va'á iña ña nta'a Xúva kō. ³⁶ Tuku ña ne, ntáxkuntée ña'a san ña ne, ē'ní ña ña, nátii nuu ña ña xo'o. Kí'ní ña nta'a ña ni dī'ín ña dí ne, xnuu kutu ña ñā. ³⁷ Tuku ña ne, kāni ña'a san ña xuú ne, xí'i ñā. Iō ñá ne, kātsin dava ña'a san ña. Iō ñá ne, īto nteé ña'a san ña te vii ña é kīni kaa. Iō ñá ne, ē'ní nuu ña'a san ña káa. Iō ñá ne, īka xaa ña ne, kudii ñā a le'ntú san ni ñā tsidi'ú san itávi núu ña. Dōo taan núu ña. Dē xení ña'a san ni ñá ne, dōo u'vi kúvi ña. ³⁸ Ña ñuxiví san ne, ñá te nuu á'vi ña é kuntoo dadii ña nī ña dóo va'á san. Ntá tsi edé ña ñuxiví san é doto tsi íka xaa ña dóo va'á san ñuu itsí san nī má ntā'xín san. Xavi kítí san ni mâvi kan kúvi ví'i ña.

³⁹ Un ntíí ntíí ña sa'á ne, kuān te íni Xúva kō tsi dóo va'á kuinti'xe ña ne, ñá ni nī'i ña é un ntí'í é xe'é Xuva ko xū'u ña. ⁴⁰ Tsí ini Xúva kō tsi ío ūun nuu i é dií ka va'á iñá kō ne, ntio ña é kūntetu ña tsikan da nté dadii ni'i ña ni kō e ntuvá'a kue'en o nuú Xuva kō.

12

Koto o nūu Jésuu

¹ Ntoó mé'ñu o nī ña te da díi ña'a, ña e dóo kuínti'xe i san. Dukuān né, xo'ō dí, na xtūví xio o da

nēé ka nuu i é kanateñu nuu kō, da nēé ka kuetsi é ncho ni'i i kó ne, na kūtíi o kūnu dú've o itsi e tá'xi Xuva ko kō. ² Koto o nūu Jéssu, tsi kuínti'xe kue'en ñá Xuva kō né, tā'xi ña é kuínti'xe vá'a ko ñā di. Ntō'o Jesuu ntíkā krusi, ntá tsi ña ni kuká'an nuu ña é xi'i ñá vata ō xi'i ñá kini ntáa san, tsí ini ñá tsi te ita ntí'xin é ntō'o ña ne, kutūvi dínī ñá nta'a Xuva kō.

³ Kadā kuení va'ā ntó ve nté ō dé Jesuu, tsí kutíi ña dá un vá'a tsi ntó'o ña nta'a ñá iō kuetsí i. Dukuān ne, ñá ku kudu'xen ntō, ñá ku nativi ini nto é kuínti'xe nto. ⁴ Tsí ntó'ó ne, váta nī'i ntó doxi'i da ntánāa ntée nto é kīni kaa san. ⁵ ¿Vá kunáa inī ntú nto tsí kata'xi Xuva ko nto itsi, tsí i'xá ña nto? Tsi kaka'án tú'un Xuva kō:

I'xá mīi kó, na naka'an ō dá ta'xi Tó'o ko ō é ntō'o

O.

Ñá ku tīvi iní o dá kā'án u tsí ña vá'ā ó kaden.

⁶ Tsí xoo ñá'a, ña e dóo ntio Xuva ko ī ne,

kaxé'e ña ña itsi.

Xoó ña'a é kī'i ña e kúvi ña i'xá ña ne,

kaxé'e ña é ntō'o ña,

ka'an ña. ⁷ Kutíi nto nto'o nto ne, kutú've nto, tsí

kade Xuva ko ni nto vatā ó de ña ni i'xā ña. ¿Vá

iō ntú i'xa é ña kaxé'e uva i itsi? ⁸ Tē ña katá'xi

Xuva ko nto itsi vatā ó de ña ni ūn ntí ntí i'xá ña

ne, ñá te i'xá nti'xe ña nto. ⁹ Kadā kuení nto di: Dā

kú kuetsi ō né, uva ko ñūxiví a ne, kata'xi ña ko ītsi

ne, kaiko ñu'u o ñā. ¿Nté kui ña díi díi ka kuínti'xe

kō é kākā'an Úva kō, ña tuví e dukún kán, vata koo

é nī'i ko ntuví va'á iña ko ntii dañu ntúvi? ¹⁰ Uva

kō, ña tuví ñuxiví a ne, dá kuetsi ō ne, kata'xi ña

ko itsi vatā ó kuiní ña é vā'a. Ntá tsi Xuva kō ne,

díi díi ka kaidiá'vi dá kata'xi ña ko ītsi, tsí ntio ña é

ntūvá'a kue'en o váta ō va'á ña. ¹¹ Ini ntó tsi ña ntío

ko é ntō'o ko, tsí kaexnúu. Ntá tsi rkontuví ne, dá

kūtú've kō é vīi o é vā'á ne, kuntōo vá'a o, tē kutú've nti'xe ko kuēnta iña i é ntō'o ko.

Dōo xii kaa té ña kiní o é kāka'an Xúva kō

¹² Dukuān né, nāxnuu ka'nu nto nima ntó ne, nakuntísi ntāa nto. ¹³ Nantuku nto itsi vā'a mí'i ntáka nto, vata koo é ña dií dií ka kuvi nto, vata koo é ntūvá'a vá'a nto.

¹⁴ Kuenta tsi vii nto te kuntōo vá'a nto ni ūn ntíi ntíi ña'a. Kuntikin nto é vā'a, tsi nté uun ña'a ña kiní ña Tó'o ko tē ña vií ña é vā'a. ¹⁵ Koto xnto te iō nto é ña kanani'í ka nto é vā'á san é kata'xi Xuva kō. Nā vii ntó vata kaa xuku ūvé san. Tsí da kaidáka xuku ūvé san ni tūku xukú san ne, ku uve ntí'i. Te vii nto é kīni kaa ne, kutú've ta'an nto é vii ña é kīni kaa di. ¹⁶ Ña ku kava ni'i nto ñadī'i é ña te ñadī'i míi ntō; ntē ña ku nadikí nteē ntó Xuva ko, vatā o dé Esauu dá nadama ñā é vii ñā i'xa nuu i dá ni'i ña é ka'xi ña. ¹⁷ Ini nto tsí rkontuvi dá xee ntúvi e nāxnuu viko uva ña ñā ne, ña túvī ká iña ña. Kuān te dóo éku ña ne, kuān te dóo nátivi iní ña ne, ña túvī ká cho'o i.

¹⁸ Ntō'ó ne, ñā ni xēe étsin nto xuku Sinaii san é tiin nta'a nto vatā o dé ña Israeé san kídaā. Núu xūku tsikán ne, kai'xi ñú'ú san ne, neé kue'en. Dōo ñu'u viko neé san ne, dōo ínu tatsin. ¹⁹ Ntē ña ni tekú nto da éku trunpetá san, ntē dá kakā'an tátsin Xuva ko ni ñā. Ña e téku i sán ne, íkan ña é ña ku ka'án ka Xuva ko ni ñā. ²⁰ Tsi dóo ū'ví ña da dóo ntii ka'an Xúva ko ni ñā tsí da xōó ka é xtūvi i dí'in i xuku san, te ñā'á o te kīti ne, kuétsī é kā'ní nuu ña i xuú ne, o kini ña i káā. ²¹ Tsi dóo donchu'ví kaa é ini ña ne, un tsi nte míi Muisee kaká'an ña: “Koó da kání'i u é kaū'ví ko”, ka'an ña.

²² Ntá tsi ntō'ó ne, xēe étsin nto xuku é nanī Siuun, ñuu mí tuví Xuva kō, ña kantíto ntii dañu ntūvi. Ñúú sa'á ne, kaka'an o é ñúú Jerusaleen é

tuví e dukún kân, mí'i ntoo ña te nté kaa ánje Xuva kō. ²³ Xée nto ikân, mí'i ntoo dîni ña ntánataká nuu, ña ntáduku ntée Xuva kō, ña é ũve na'a dívi i e dukún kân. Xée ntō mí tuví Xuva kō, ña é kaidō kú've iña un ntíí ntíí ña'a san. Xée ntō mí ntántoo ña xi'i, ña é vā'á san, ña e ntántoo Xuva ko nima i. ²⁴ Xée ntō mí tuví Jesuu, ñá ntísí me'ñu nuu Xuva ko ni ñā'a san kuenta iña tú'ün xeé san é xe'é Xuva ko xū'u ña, tsi éti ña niñi ña vata koo é ntá'vi ña kuétsi kō. Díí díí ka kaidiá'vi niñi ña é niñi Ábee. Tsí dā ini Xuva ko niñi Ábee san ne, kaka'an ñá tsi ntanáa ña. Ntá tsi dá kañi ña niñi Jesuú ne, kaka'an ñá tsi kada ka'nu iní ña ni kō.

²⁵ Koto nto é vii ntó kuenta ñá kaka'an ni ko. Tsi tē ña ni nakáku ña Israee dá ña ni ide ña kuénta é kākā'an Muísee ni ña ñúxiví a ne, díí díí ka ña nakáku o tē ña vií o kuéntá nēe é kākā'an ñá tuví e dukún kân. ²⁶ Dá kakā'an Xúva kō kidaā né, táan ñuxiví san. Ntá tsi vevíí ne, kaka'an ña: “Uun ito ká xtuku nataán u ñá te da mii tsi ñúxiví sa, tsí un tsi nte e dukún kân dí”, ka'an Xúva kō. ²⁷ Dá kakā'an ñá é “uun ito ká xtuku” ne, ncho ka'an ñá tsi nantí'i ña da nēe ka é ió ñuxiví a é ede kú've ña. Koó da nuú i iña mii ña é kuntōo ka. ²⁸ Dukuān ne, naku'e o sintiá'vi nta'a Xuva kō tsí kaduku ntée o mí kadē kú've ña, mí é ña ntí'i. Dukuān ne, ka'nu kuiní ko ni Xuva ko. Kunuu iní kó ña kanñ nima kó, vatā ó ntio ña. ²⁹ Tsí Xuva kō ne, vata kaa ñu'u é kaē'mi é un ntí'í é kīni kaa kaa ña.

13

Nté koo vii o vatā ó ntio Xuva kō

¹ Ntō'ó, ña ntákuinti'xe i, ña xtúvī mii nto é kuñnima ntó ta'an nto. ² Ñá ku kúnáa iní nto é vā'á koo vií nto ni ñā'a, ña é xēe nú vi'i ntō. Tsí iō ñá'a

ne, da xe'é ña vi'i ña ne, íntōo ánje Xuva ko ni ña, kuān té ña ni kutúni ñá te ánje ñā.

³ Naka'an nto tā'an nto, ña ntákuinti'xe i san, ñá ñu'u kutū, vata tsí te ñu'u kutu dadii nto ni ñā. Naka'an nto tā'an nto, ña dóo ntánto'o i dá kadē xení ña'a san ni ñā, tsí te dā ná kuān koo nto'o nto di.

⁴ Kuiko ñu'u nto ñadi'í ntó tē tánta'a nto. Mii ña kutuvī ni'i nto ñá ne, ñá ku dotō tsí kava ni'i nto tuku ñadī'í san. Kuan kōo víi ñadī'í san ni xī ña di. Tsí Xuva kō ne, kué'e ñā é nto'o da xōo ka ña'a, te ñā e tánta'a, te ñā é vāta tánta'a, te kava ni'i ña ñadī'í é ñā te ñadī'í mii ñā.

⁵ Ñá ku nti'i inī ntó iñá diu'un. Kūntoo dínī ntó ni nēe kudii é nī'i nto. Tsí Xuva kō ne, kaka'an ña: “Nté uun ito ñá xtuví mii ú o. Nté uun itó tē ña víi u ó kuenta”, ka'an ña. ⁶ Dukuān né, kanī nima ko kuvi ká'an o:

Xuva kō né, ðivi ñā é kaxntii ñā ko.

Dukuān ne, ñá ku ū'ví ko.

Ña túvī nee iña é kūvi víi ña'a san ní ko.

⁷ Naka'an nto ñā'a, ña é nakua'a ntó san, ña é nāñé'e nto tú'un Xuva kō. Koto vá'a nto nté ō kuínti'xe ña un tsi da nté xi'i ñá ne, kuan kōo kuintí'xe nto di.

⁸ Jesucristú ne, ñá kánadama ña. Kuan tsí ó de ña vevii vatā o dé ña di'na ne, kuan kōo víi ña ntii dañu ntūvi. ⁹ Ñá ku kuntikin ntó da nēe ka tuku tú'ūn é kaka'an ñá'a. Díi ka vá'a o é kunūu ntii nima ko kuenta iña i é vā'a é kāta'xi Xúva ko kō né, xtuví mii o nté xkoó ini o iña i é kā'xi o, é ña ká'xi o. Tsí nuu i é kaē'xi o ne, ña te ðivī é kaxntii kō.

¹⁰ Ío naa ko mí'i tuví uun doméni iña ko é ña kaní'i dutu, ñá ntántikin lei átā san. ¹¹ Ini nto tsí dutu ñá odo nūu iña ñá Israeé san ne, kaxtuví ñá niñi kití san má vi'í kuikó san é kūvi doméni iña

Xuva ko vata koo é ntūvá'a ña'a san ni Xuva kō, ntá tsi kae'mi ña kúñu t̄i āta ñuú ña k̄an. ¹² Dukuan ō ntó'o Jesuu ata ñuú san di, vata koo é ntavá'a ña nima ñá'a san kuenta iña níñi mii ña. ¹³ Dukuān né, xtuvī mii o é ātá san ne, kuntik̄n o Jesúsú, kuān te kadá xení ña'a san ni ko vatā o dé ña ni ñā. ¹⁴ Tsi ñuxiví a ne, ña túvi ñuū ko é kuntoo o ntii dañu ntūvi, ntá tsi ntánantuku o ñūu mí kuntoo ō rkontuvi. ¹⁵ Dukuān ne, utén utén nakué'e ō doméni nta'a Xúva kō dá kā'an ó tsi dóo ka'nu ña. Dōo diní ña dá nakué'e o ñā sintiá'vi kuenta iña Jesúsú. ¹⁶ Ná ku kúnáa iní nto é vii nto é vā'a, é xntii nto tā'an nto. Tsi dá kuān ó de nto ne, vata kaa doméni iña Xuva ko kaa, e dóo ntio ña.

¹⁷ Kada ntaa ntó nī ña ntádē k̄u'vé iña ntó ne, vii ntō é k̄aka'an ñá, tsí kade ña kuentá nima nto. Iní ña tsí kuenta iña Xuva ko e ntáde ña nto kuenta. Vii nto vata koo é kunūu d̄iní nima ña, ñá tē é k̄unta'xa iní ña, tsi ¿mí'i ntu kunuu á'vi iña nto te k̄unta'xa iní ña?

¹⁸ Ka'an ntá'vī ntó iñá nt̄i. Iní nt̄i tsi idé nt̄i é vā'á ni ntō nuu Xuva ko. Da mii é ncho vii nt̄i é vā'a utén uten. ¹⁹ Vii nto da xe'e, ka'an ntá'ví nto te ta'xi Xuva kō é dií ka kantí'i naxeé u mí'ī ntántoo nto.

I'a nt̄i' i tutú san

²⁰ Xuva kō, ña kata'xi é k̄untoo vá'a ō ne, xtuvī ñá kuenta tsí ntii dañu ntūvi vii ña e tá'xi ña xu'u ña ni ko kuēnta iña níñi Jesúsú, paxtu va'á ko, dā nantóto xtūku ña ña dá xi'í ña. ²¹ Na ta'xi Xuva ko ntō é un nt̄i'ī é vā'a é kantio nto vata koo é k̄uvi vii nto vatā ó ntio ña. Na vii ña é vā'á nima ntó, nuu i é vā'á, kuinī ñá, kuenta iña Jesúcristu. ¡Ká'an ō tsi dóo ka'nu Cristu ntii dáñu ntūvi! Kuan tsi koo na kōo.

²² Kákān ú nto, tā'an kó, te k̄ut̄i nto nī kó kudii tú'ūn sa'a é k̄aka'án u ni nto, kuān té ña kué'e tutú san ni de vá'a u. ²³ Ntio ko é k̄utuni nto tsi e nt̄i

ení ko Timōteu vi'i útun san. Te kī'xi kantí'i ña ne, kuntēka ú ña te amá kixkoto ni'ni ú nto.

²⁴ Ká'an ntō ntiusi ni ún ntíí ntíí ta'an kō, ña ntánakuā'a nto ni ūn ntíí ntíí ña ntáduku ntée Xuva kō. I'a kataxnūu ña ñuú Italiá san ntiusi ntó di.

²⁵ Na naxnuu viko Xuva ko nto, ūn ntíí ntíí nto. Sá'a tsī é kā'án u ni ntō.

**Tū'ún xuva kō vatā ó ntáka'an ña ñuú
Coatzospan**

**New Testament in Mixtec, Coatzospan
(MX:miz:Mixtec, Coatzospan)**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Coatzospan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Coatzospan

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

8f775598-56d9-56fd-966e-15e054d2f275